

Právo sociálního zabezpečení

Veřejné zdravotní pojištění

Základní charakteristika

- účelem zdravotního pojištění je
  - vymezit podmínky, za nichž je poskytovaná zdravotní péče hrazena z tohoto pojištění
  - určit okruh subjektů, kteří jsou účastni zdravotního pojištění (osobní rozsah) a stanovit jejich práva a povinnosti
  - stanovit okruhy zdravotní péče, která je hrazena ze zdravotního pojištění (věcný rozsah)
- charakteristické rysy veřejného zdravotního pojištění
  - všeobecné
  - povinné
  - se státní zárukou

Subjekty právního vztahu VZP

- oprávněný subjekt – vždy pouze fyzická osoba - pojištěnec
  - pozor – problém vymezení, resp. nevymezení právní subjektivity
- osobní rozsah
  - pozitivní vymezení (§ 2 odst. 1 zákona)
    - fyzické osoby s trvalým pobytem na území ČR
    - osoby bez trvalého pobytu na území ČR, které jsou zaměstnány u zaměstnavatele se sídlem na území ČR
  - negativní vymezení (§ 2 odst. 5 zákona)
    - osoby nemající trvalý pobyt na území ČR a jsou činny v ČR pro zaměstnavatele, kteří požívají diplomatických výhod a imunit
    - osoby nemající trvalý pobyt na území ČR a jsou činny na území ČR pro zaměstnavatele, kteří zde nemají sídlo
    - osoby (s trvalým pobytem), které dlouhodobě pobývají v zahraničí a neplatí pojistné

Další subjekty právního vztahu VZP

- zdravotní pojišťovna jako nositel VZP
  - Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR
  - ostatní zdravotní pojišťovny
    - Česká národní zdravotní pojišťovna
    - Hutnická zaměstnanecká pojišťovna
    - Oborová zdravotní pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví
    - Revírní bratrská pokladna, zdravotní pojišťovna
    - Vojenská zdravotní pojišťovna České republiky
    - Zaměstnanecká pojišťovna Škoda
    - Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra České republiky
    - Zdravotní pojišťovna METAL-ALIANCE
    - Zdravotní pojišťovna AGEL

Další subjekty právního vztahu VZP - pokračování

- zdravotnická zařízení (lékař, nemocnice, lékárna atd.) jako ten, kdo poskytuje zdravotní péči bez přímé úhrady (nebo částečně bez přímé úhrady)
- zaměstnavatel (pouze v případě, že pojištěnec je v postavení zaměstnance)
- stát jako plátce pojistného za některé skupiny pojištěnců
- další subjekty – např. živnostenský úřad

Vznik a zánik právního vztahu

VZP

- vznik veřejného zdravotního pojištění (§ 3 odst. 1 zákona)
  - narozením (osoba s trvalým pobytem)
  - vstupem do zaměstnání (osoba bez trvalého pobytu)
  - získáním trvalého pobytu
- zánik veřejného zdravotního pojištění (§ 3 odst. 2 zákona)
  - smrtí fyzické osoby nebo jejím prohlášením za mrtvou
  - skončením zaměstnání (osoba bez trvalého pobytu)
  - ukončením trvalého pobytu na území ČR

Práva a povinnosti pojištěnce

- práva pojištěnce
  - právo na poskytnutí zdravotní péče bez přímé úhrady za podmínek stanovených zákonem
  - právo na výdej léčivých přípravků bez přímé úhrady
  - právo na výběr zdravotní pojišťovny
  - právo na výběr zdravotnického zařízení
  - právo na výběr dopravní služby
  - právo podílet se na kontrole poskytnuté zdravotní péče
  - právo na vrácení regulačních poplatků přesahujících stanovený limit
- povinnosti pojištěnce
  - oznamovací
  - platit pojistné
  - povinnost platit registrační poplatek
  - poskytnout součinnost při zdravotním výkonu a kontrole průběhu léčebného procesu a dodržovat stanovený léčebný režim
  - podrobit se preventivním prohlídkám na vyzvání
  - a další

Oznamovací povinnost - § 10

- oznámení o zahájení a ukončení činnosti, s níž je spojena povinnost platit pojistné
  - zaměstnavatel za pojištěnce, kteří jsou jeho zaměstnanci
  - pojištěnec (zaměstnanec) sám, pokud tuto povinnost nesplní zaměstnavatel
  - pojištěnec osoba samostatně výdělečně činná sama nebo prostřednictvím živnostenského úřadu
- oznámení o změně zdravotní pojišťovny
  - zaměstnavatel za pojištěnce, kteří jsou jeho zaměstnanci
  - pojištěnec (zaměstnanec) sám, pokud tuto povinnost nesplní zaměstnavatel
  - ostatní pojištěnci samostatně
- oznámení o skutečnostech rozhodných pro povinnost státu platit pojistné
  - zaměstnavatel za pojištěnce, kteří jsou jeho zaměstnanci
  - pojištěnec (zaměstnanec) sám, pokud tuto povinnost nesplní zaměstnavatel
  - ostatní pojištěnci samostatně
  - zákonný zástupce za nezletilé pojištěnce nebo osoby bez způsobilosti k právním úkonům
- oznámení o skutečnosti, že pojištěnec se stal jen osobou s trvalým pobytem na území ČR (není zaměstnancem ani OSVČ)
  - všichni pojištěnci, jichž se tato skutečnost dotýká
- oznámení o narození dítěte
  - zákonný zástupce
- oznámení o úmrtí pojištěnce
  - obecní úřad pověřený vedením matriky
- postih při neplnění oznamovací povinnosti – pokuty s odstupňovanou výší

Povinnost platit pojistné na VZP

- subjekty, jimž je uložena povinnost platit pojistné (§ 4 a násl. zákona) - plátce pojistného:
  - pojištěnec
    - z titulu zaměstnance
    - z titulu osoby samostatně výdělečně činné
    - z titulu osoby s trvalým pobytem na území ČR (není-li naplněna některá z předchozích situací a není plátcem stát)
  - zaměstnavatel
    - z titulu, že zaměstnává alespoň jednoho zaměstnance
  - stát je plátcem pojistného za stanovené skupiny pojištěnců – vymezení v § 7

Vymezení pojmu zaměstnanec a OSVČ

- zaměstnanec
  - liší se od vymezení v zákoníku práce
  - fyzická osoba, které plynou nebo by měly plynout příjmy ze závislé činnosti nebo funkčních požitků (§ 6 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů)
  - negativní vymezení v § 5 písm. a)
- osoba samostatně výdělečně činná
  - vymezení v § 5 písm. b)

Povinnost platit pojistné na VZP - pokračování

- rozhodné období
  - kalendářní měsíc, za který se pojistné platí (všichni pojištěnci s výjimkou OSVČ)
  - kalendářní rok, za který se pojistné platí (OSVČ)
- vyměřovací základ
  - pojištěnec (zaměstnanec) – úhrn příjmů zúčtovaných zaměstnavatelem za výkon práce v příslušném kalendářním měsíci
  - pojištěnec (OSVČ) – 50 % příjmu ze samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení
  - pojištěnec (osoba s trvalým pobytem na území ČR) – minimální mzda
  - zaměstnavatel – stejný jako u jeho zaměstnanců
  - stát – stanoven pevnou částkou, v současné době 5.355,- Kč
- minimální vyměřovací základ (platí pro všechny plátce pojistného s výjimkou státu)
- maximální vyměřovací základ (platí pro pojištěnce – zaměstnance a OSVČ)
- souběh povinnosti platit pojistné (§ 7 odst. 2 zákona č. 48/1994 Sb., § 13 zákona č. 592/1992 Sb.)

Povinnost platit pojistné na VZP - pokračování

- výše pojistného
  - 13,5 % z vyměřovacího základu
  - 2/3 hradí zaměstnavatel a 1/3 hradí zaměstnanec
- sankce při porušení povinnosti platit pojistné
  - penále 0,05% z dlužné částky (pojistné není placeno řádně a včas)
  - pokuta (nejsou předloženy stanovené přehledy)
- způsob placení pojistného
  - bezhotovostní převod
  - v hotovosti na účet příslušné zdravotní pojišťovny
- doba placení pojistného
  - zaměstnanci
    - za příslušný měsíc od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce
    - platí zaměstnavatel (za sebe i za své zaměstnance)
  - OSVČ platí
    - zálohy na pojistné za příslušný měsíc nejpozději do 8. dne měsíce následujícího
    - doplatek pojistného (do osmi dnů po podání přehledu příjmů a výdajů)

Povinnost platit regulační poplatek

- povinnost platit regulační poplatek má pojištěnec nebo zákonný zástupce (§ 16a odst. 1)
  - 30,- Kč za
    - návštěvu, při níž bylo provedeno klinické vyšetření
    - návštěvu u lékaře, poskytujícího specializovanou ambulantní péči
    - návštěvní službu poskytnutou praktickým lékařem a praktickým lékařem pro děti a dorost
  - 30,- Kč za návštěvu u klinického psychologa
  - 30,- Kč za návštěvu u klinického logopeda
  - 30,- Kč za vydání každého léčivého přípravku předepsaného na receptu
  - 90,- Kč za pohotovostní službu
  - 60,- Kč za každý den, v němž je poskytována ústavní péče

Povinnost platit regulační poplatek - pokračování

- regulační poplatek (žádný) se neplatí (§ 16 odst. 2)
  - dětské domovy, školská zařízení pro ústavní výchovu nebo ochrannou výchovu, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, péstounská péče
  - ochranné léčení nařízené soudem
  - léčení infekčního onemocnění, které se musí pojištěnec podrobit, izolace a karanténa pro ochranu veřejného zdraví
  - pojištěnec pobírající dávku v hmotné nouzi
  - pojištěnec umístěný v domovech pro osoby se zdrav. postižením, domovech pro seniory, domovech se zvláštním režimem, ve zdravotnických zařízeních ústavní péče, jehož příjem po zaplacení ubytování a stravy je nižší než 800,- Kč nebo nemá žádný příjem
- regulační poplatek podle § 16a odst. 1 písm. a) se neplatí (§ 16 odst. 3)
  - preventivní prohlídka
  - dispensární péče [§ 31 odst. 1 písm. b) a d)]
  - hemodialýza
  - laboratorní nebo diagnostické vyšetření bez klinického vyšetření
  - vyšetření lékařem transfúzní služby při odběru
  - děti do dovršení 18 let věku včetně tohoto dne
- regulační poplatek je příjmem zdravotnického zařízení, které je povinno použít vybrané regulační poplatky na úhradu nákladů spojených s provozem zdravotnického zařízení a jeho modernizaci

Věcný rozsah veřejného zdravotního pojištění

- věcný rozsah (§ 13 zákona) – ze VZP se hradí zdravotní péče, která má za cíl zachovat nebo zlepšit zdravotní stav pojištěnce
  - pozitivní vymezení
    - výčet v § 13 odst. 2 s dalšími podmínkami
    - další výčet (§ 15 odst. 3, 4, 5, 8, 11)
    - zdravotní péče musí být poskytována na území ČR (výjimka – neodkladný zákrok v cizině) - § 14
    - výjimečně se hradí zdravotní péče jinak nehrazená, pokud její poskytnutí je jedinou možností zdravotní péče (§ 16)
  - negativní vymezení § 15
    - výčet v příloze 1 zákona (zdravotní výkony nehrazené z VZP)
    - akupunktura
    - léčivé přípravky a potraviny pro zvláštní lékařské účely
    - vyšetření, prohlídky a jiné výkony provedené v osobním zájmu a na žádost fyzických osob nebo v zájmu a na žádost právnických osob, jejichž cílem není zachovat nebo zlepšit zdravotní stav jedince
    - vyšetření, prohlídky a jiné zdravotní výkony provedené na dožádání soudu, státního zastupitelství, orgánů státní správy a orgánů Policie ČR